

บทที่ 6

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ
ตามแนวความคิดของศาลไทย

ตั้งได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ประเทศไทยไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ กฎหมายในเรื่องนี้ไม่มี ดังนั้น การศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย จึงต้องศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่เพียง 2 คำพิพากษาเท่านั้น คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 934/2476

คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 585/2461 ระหว่างนายเวียนวันนายอ แทน นางฟามทีเลียน โจทก์ นายครันวันเนียว นางเซา จำเลย

คดีเดิมโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง กล่าวว่า เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2455 นายครันวันเนียว จำเลยได้ทำสัญญาที่เมืองไซ่ง่อนขายรถลาก 15 คัน รถจักรยาน 2 คัน ให้กับนางฟามทีเลียนเป็นราคา 1,550 เหรียญ และรับเงินไปเสร็จแล้ว แต่ห้ามอบรถให้นางฟามทีเลียนตามสัญญาไม่ นางฟามทีเลียนจึงเป็นโจทก์ฟ้องต่อศาลเมืองไซ่ง่อน ศาลเมืองไซ่ง่อนพิพากษาให้นายครันวันเนียวจำเลยใช้เงิน 1,550 เหรียญ พร้อมทั้งดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมให้แก่ นางฟามทีเลียน แต่นายครันวันเนียวจำเลยได้หลบหนีเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ นางฟามทีเลียนจึงทำหนังสือมอบอำนาจให้โจทก์ฟ้องคดีนี้ เรียกเงินตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนรวมทั้งดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมคิดเป็นเงินตราสยาม 5,000 บาท และเรียกดอกเบี้ยต่อไปในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี จนกว่าจะชำระเงินเสร็จ

นายครันวันเนียวจำเลยต่อสู้ว่า ตามสัญญาขายรถที่โจทก์อ้างนั้น ได้ส่งมอบรถกันเสร็จขาดแล้ว จำเลยไม่มีความรับผิดชอบต่อไป และส่วนที่โจทก์อ้างถึงคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อน จำเลยปฏิเสธว่ามีได้รู้เห็น มิได้รับหมายหรือสำเนาคำฟ้อง และไม่รู้สึกว่าจะถูกฟ้องเลย จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ

ในคดีนี้โจทก์ได้ร้องขออายุตีทรัพย์สินจำเลยต่อศาลก่อน คำพิพากษาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 51 ศาลแพ่งได้ส่วนแล้ว มีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินจำเลยตามคำขอของโจทก์ มีนางเช่า อ้างว่าเป็นภรรยานายตรันวันเนียว จำเลยร้องคัดค้านว่าทรัพย์สินที่ถูกยึดตามคำสั่งศาลแพ่งเป็นทรัพย์สินเดิมและสินส่วนตัวของนางเช่า ทรัพย์สินเหล่านี้ไม่ควรถูกยึดในทรัพย์สินของนายตรันวันเนียว เพราะถ้าเป็นหนี้จริงก็เป็นหนี้ก่อนที่เป็นสามีภริยากัน ดังนั้นศาลแพ่งจึงได้สั่งให้นางเช่าเข้าเป็นจำเลยต่อผู้คดีความด้วยอีกคนหนึ่ง โดยมีประเด็นตามข้อคัดค้านของนางเช่าดังนี้

ศาลแพ่งพิจารณาคดีนี้แล้ว พังข้อเท็จจริงว่า จำเลยยังหาได้มอปรดที่ขายให้นางพามทีเลียนไม่ เห็นว่าโจทก์มีสิทธิจะฟ้องเรียกเงินจากจำเลยตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อน ส่วนข้อที่นางเช่าคัดค้านเรื่องทรัพย์สิน เห็นว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา คำค้านของนางเช่าฟังไม่ขึ้น จึงพิพากษาให้นายตรันวันเนียว จำเลย ใช้คืนเงิน 1,550 เหรียญ เป็นเงินตราสยาม 3,100 บาท กับดอกเบี้ยตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนอีก 910 เหรียญ เป็นเงินตราสยาม 1,820 บาท ค่าธรรมเนียมศาลเมืองไซ่ง่อน 54 เหรียญ เป็นเงินตราสยาม 108 บาท และใช้ค่าดอกเบี้ยต่อไปตามโจทก์ขอในคืนเงิน 3,100 บาท กับให้เสียค่าธรรมเนียมค่าทนายแทนโจทก์

จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์กรุงเทพฯ พิพากษาทับสัจศาลเดิม

จำเลยทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา

กรรมการศาลฎีกาได้ประชุมตรวจปรึกษาคดีนี้โดยถ่องแท้แล้ว เห็นว่าคดีนี้มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามข้อฎีกาของจำเลยเป็นใจความ 3 ประการคือ (1) คำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนที่โจทก์อ้างนั้นจะเป็นคำพิพากษาที่ศาลในพระราชอาณาจักรนี้ควรจะรับบังคับบัญชาให้จำเลยต้องรับผิดชอบเพียงใด (2) ตามรูปคดีในมูลกรณีพิพาทข้อชายรถนั้น โจทก์มีหลักฐานที่จะชนะคดีได้หรือไม่ (3) ถ้าจำเลยต้องแพ้คดีโดยประการหนึ่งประการใดแล้ว จึงมีข้อที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าตามที่นางเช่าจำเลยร้องคัดค้านในเรื่องทรัพย์สินนั้นจะฟังได้เพียงไรหรือหาไม่

ประเด็นที่ 1 เป็นปัญหาในกฎหมายนานาประเทศ (แผนกคดีบุคคล) อันมีหลักอยู่ว่า โดยความเคารพต่อกันและกันในระหว่างนานาประเทศทั้งหลาย ประเทศหนึ่งจะยอมรับบังคับบัญชาถือตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในอีกประเทศหนึ่ง เหมือนอย่างว่าจำนวนเงินตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้สินเกี่ยวค้างกันอยู่ อันจะยอมให้นำมาฟ้องร้องกันได้ แต่เป็นข้อสำคัญในเบื้องต้นว่าศาล

ที่พิพากษาคดีที่คู่ความนำมาอ้างต้องเป็นศาลอันมีอำนาจพิจารณาคดีนั้น ในคดีเรื่องนี้คำพิพากษาที่โจทก์อ้างเป็นคำพิพากษาของศาลเมืองไซ่ง่อน ได้พิพากษาในคดีที่โจทก์จำเลยเป็นคนในบังคับแห่งประเทศที่ตั้งศาลนั้น จึงไม่มีปัญหาในเรื่องอำนาจของศาลเมืองไซ่ง่อนที่จะพิพากษาคดีที่โจทก์อ้าง นอกจากนี้ยังมีข้อบังคับอันเป็นหลักต่อไปว่า คำพิพากษานั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ได้วินิจฉัยถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความ ว่ามีหนี้สินหรือความรับผิดชอบเกี่ยวกันอยู่อันคู่ความจะรื้อถอนขึ้นโต้แย้งกันในศาลนั้นอีกไม่ได้ ถ้าคำพิพากษาใดคู่ความอาจมีคำโต้แย้งขอให้ศาลที่ได้พิพากษานั้นเองเพิกถอนเสียอันจะกลับความไปได้ว่าหนี้สินหรือความรับผิดชอบหาได้มีอยู่ไม่ ดังนั้นแล้วคำพิพากษานั้นก็ไม่เป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ซึ่งศาลในเมืองต่างประเทศพึงจะรับบังคับบัญชาและคำเอนตาม คำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนที่โจทก์อ้าง ในคดีนี้ปรากฏในตัวเองว่าได้พิพากษาให้จำเลยแพ้ความโดยที่จำเลยขาดนัด ไม่ปรากฏถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความ คำพิพากษาโดยคู่ความขาดนัดเช่นนี้ตามหลักทั่วไปแห่งพระธรรมนูญ เป็นคำพิพากษาที่อาจเพิกถอนทำลายเสียได้ ทั้งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งศก 127 ก็มีบังคับอยู่ในมาตรา 50 ตอน 2 ว่า "อนึ่งคดีใดที่ศาลได้พิพากษาเด็ดขาดไปแล้ว โดยเหตุที่ฝ่ายจำเลยขาดนัดนั้น จำเลยจะร้องชี้แจงแสดงเหตุที่จำเป็นต้องขาดนัด และขอให้ศาลพิพากษาคดีนั้นใหม่ก็ให้ร้องได้ แต่ต้องร้องเสียภายในกำหนด 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ตัดสินเป็นต้นไป ถ้าศาลไต่สวนได้ความจริงว่าเป็นเหตุสมควรแล้ว ก็ให้ศาลยกคำพิพากษาขึ้นคดีขาดนัดนั้นเสียแล้วให้นัดพิจารณาคดีนั้นอีกต่อไป แต่ในคดีบางเรื่องที่จำเลยสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นการเหลือวิสัยที่จำเลยจะมาศาล หรือแจ้งเหตุการมายังศาลได้ภายในกำหนด 15 วัน ตั้งแต่วันตัดสิน ถ้าเช่นนี้แล้ว ก็ให้ศาลรับคำร้องของจำเลยภายในกำหนด 15 วัน นับตั้งแต่วันที่จำเลยสามารถจะแจ้งความมาได้ ฯลฯ" กฎหมายสยามมีชัดเจนอยู่ดังนี้ ฝ่ายโจทก์มิได้นำสืบให้ปรากฏว่าลักษณะวิธีพิจารณาในเรื่องที่ศาลพิพากษาโดยขาดนัดตามกฎหมายในเมืองไซ่ง่อนมีข้อบัญญัติเป็นอย่างไร เช่นว่าจำเลยที่ขาดนัดไม่มีโอกาสจะร้องขอให้เพิกถอนคำพิพากษานั้นเสียเลย หรือว่าโอกาสนั้นได้ล่วงเลยพ้นไปแล้วเป็นอาทิ ความข้อนี้เป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องสืบให้ได้ความชัดเจน และเมื่อคดีของโจทก์มิได้นำสืบให้ปรากฏดังนี้ ถ้าสันนิษฐานว่ากฎหมายในเมืองไซ่ง่อนมีข้อบัญญัติอย่างเดียวกันกับกฎหมายแห่งประเทศนี้ ซึ่งมีข้อความดังกล่าวแล้ว ก็ต้องวินิจฉัยว่าคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนนั้นอยู่ในระหว่างที่จำเลยอาจจะมีคำขอร้องให้เพิกถอนเสียได้ฯ

อนึ่ง ตามฟ้องของโจทก์กล่าวว่ากงสุลฝรั่งเศสได้เรียกจำเลยไปเปรียบเทียบ จำเลยได้รับรองต่อกงสุลฝรั่งเศสว่าจะใช้เงินให้นางพามที่เสียน และจำเลยได้มีหนังสือไปถึงนายความของนางพามที่เสียนที่เมืองไซ่ง่อนขอผิดใช้เงินเดือนละ 50 เหรียญ ความข้อนี้โจทก์อ้าง นายเนรอง อัดดีซเซ สถานทูตฝรั่งเศสมาเป็นพยานให้การว่า นายเนรองได้บอกความตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนแก่นายตรันวันเนียว จำเลย แต่ที่ได้บอกเล่าแก่กันนี้ นายเนรองว่าได้พูดกันเป็นการส่วนตัว และหนังสือที่โจทก์อ้างว่าเป็นหนังสือของจำเลยมีไปถึงนายของโจทก์นั้นปรากฏข้อความว่าเสมือนตราสถานทูตฝรั่งเศสได้บอกให้จำเลยทราบความตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อน แต่ปรากฏต่อไปว่าการบอกแก่กันนี้ หาใช่เป็นการแจ้งความให้รับรู้โดยระเบียบการไม่ (คู่ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสซึ่งไม่ตรงกับคำแปลภาษาไทย) ตามที่ได้ความเพียงเท่านั้น กรรมการศาลฎีกาเห็นว่ายังไม่เป็นการตัดสินจำเลยไม่ให้ร้องได้อีก ยังเป็นการอยู่ในอำนาจของศาลเมืองไซ่ง่อนที่จะเพิกถอนคำพิพากษาของตนอันได้พิพากษาโดยขาดคดีตามข้อบัญญัติข้างต้น ที่กล่าวดังนั้นควรเป็นที่เข้าใจโดยแจ่มแจ้งว่ากรรมการศาลฎีกามีได้หมายความว่าอาจจะเอื้อมือไปวินิจฉัยว่า ถ้าจำเลยในคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนจะได้ร้องต่อศาลนั้นขอให้เพิกถอนคำพิพากษาในบัดนี้ จะเป็นการสมควรหรือไม่ที่ศาลนั้นจะรับพิจารณา และยอมตามคำร้องขอของจำเลย การวินิจฉัยความข้อนี้ไม่ใช่หน้าที่ของศาลอื่น นอกจากศาลเมืองไซ่ง่อน กรรมการศาลฎีกาพึงถือเป็นข้อสำคัญอยู่เพียงว่าคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนมีลักษณะซึ่งถ้าแม้มีคำร้องขอขึ้น เช่นนี้แล้ว ศาลเมืองไซ่ง่อนยังอาจจะรับพิจารณาตามคำร้องขอและเพิกถอนคำพิพากษาของตนเองได้ เพราะคดีไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นในกฎหมายแห่งเมืองไซ่ง่อน เหตุนี้กรรมการศาลฎีกาจึงชี้ขาดในประเด็นข้อ 1 โดยบัญญัติแห่งหลักที่กล่าวข้างต้นว่า คดีของโจทก์ยังสืบไม่สมว่าคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนที่โจทก์อ้างได้เป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด อันศาลในเมืองต่างประเทศจะพึงรับบังคับบัญชาและดำเนินการโจทก์จะอ้างคำพิพากษานั้น เป็นมูลคดีฟ้องร้องยังมีได้

ส่วนประเด็นข้อ 2 เป็นปัญหาด้วยข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องพิจารณาตามหลักฐานพยานของโจทก์ จำเลยในมูลคดีเดิมที่โจทก์หาว่าจำเลยผิดสัญญา เพราะถึงแม้โจทก์จะนำคดีฟ้องร้องยังศาลในประเทศหนึ่งแล้วก็ ถ้ายังมีได้ชำระหนี้สินกันเสร็จไปแล้ว โจทก์ก็ยังอาจจะนำคดีนั้นฟ้องร้องในศาลอีกประเทศหนึ่งได้ เมื่อจำเลยเข้ามาอยู่ในอำนาจของศาลนั้น แต่ในคดีนี้ตรงตามทางพิจารณาโจทก์ไม่มีพยานกล่าวถึงมูลคดีเดิมเสียเลย ที่จริงดูเหมือนโจทก์จะตั้งใจว่าคดีดำเนินตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนที่ได้กล่าวไว้ในประเด็นข้อ 1 เท่านั้น โจทก์มิได้นำพยานสืบในเรื่องเดิมที่หาว่า

จำเลยผิดสัญญาเลย เพราะฉะนั้นจึงไม่มีข้อความที่จะต้องพิจารณาต่อไป และมีจำต้องกล่าวถึงหลักฐานพยานจำเลยในข้อนี้ คดีเป็นอันยุติว่าจำเลยยังไม่มี ความรับผิดชอบ

เมื่อได้วินิจฉัยว่านายศรีวันเนียวจำเลยยังไม่มี ความรับผิดชอบต่อโจทก์ตั้งนี้แล้ว ก็ไม่ จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงประเด็นข้อ 3 ในเรื่องความรับผิดชอบของนางเซาจำเลยอีกต่อไป

จึงพร้อมกันชี้ขาดกลับศาลล่างว่า จำเลยไม่มี ความรับผิดชอบต่อโจทก์ตามฟ้องฎีกาจำเลยฟังขึ้น ให้บังคับคดีฟ้องโจทก์ และให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมแทนจำเลย ค่าทนาย 3 ศาล รวม 500 บาท แต่คำพิพากษานี้ไม่เป็นการตัดอำนาจนางพามที่เลือกในการที่จะฟ้องร้องใหม่ในมูลคดีเดิม ๆ

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น เราจะพิจารณาหลักการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทยใน 3 หัวข้อด้วยกัน คือ

1. แนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย
 2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย
 3. วิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย
1. แนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย

ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในตอนหนึ่งของคำพิพากษาดังนี้ว่า "เรื่องนี้เป็นปัญหาในกฎหมายนานาประเทศ (แผนกคดีบุคคล) อันมีหลักอยู่ว่า โดยความเคารพต่อกันและกันระหว่างนานาประเทศทั้งหลาย ประเทศหนึ่งจะยอมรับบังคับบัญชาถือตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในอีกประเทศหนึ่งเหมือนอย่างว่าจำนวนเงินตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้สินเกี่ยวค้ำกันอยู่อันจะยอมให้นำมาฟ้องร้องกันได้"

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังนี้ แสดงให้เห็นว่าศาลฎีกาได้อ้างอิงแนวความคิดเรื่องหลักอัยาศัยไมตรีระหว่างประเทศ (Comity) และหลักการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทน

แก่กัน (Reciprocity) ซึ่งเป็นแนวความคิดพื้นฐานที่ศาลอังกฤษนำมาใช้อ้างอิงเพื่อยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศเป็นครั้งแรกเมื่อศตวรรษที่ 17¹ โดยมีหลักว่าศาลของประเทศหนึ่งควรช่วยเหลือศาลของอีกประเทศหนึ่งในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เพื่อว่าศาลของอีกประเทศหนึ่งนั้นจะได้ยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาของตนในลักษณะต่างตอบแทนเช่นเดียวกัน และในขณะที่เดียวกันศาลได้อ้างอิงหลักแห่งพันธกรณี (Doctrine of Obligation) แทรกซ้อนเข้าไปด้วย โดยหลักนี้มีสาระสำคัญว่าคำพิพากษาศาลต่างประเทศย่อมกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่หรือความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้น และศาลในประเทศอื่น ๆ ย่อมมีความผูกพันที่จะต้องบังคับตามหนี้แห่งคำพิพากษานั้นให้ด้วย²

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเหตุผลของศาลฎีกาในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนตามคำพิพากษานี้วางอยู่บนแนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในเรื่องหลักอัยาศัยไมตรีระหว่างประเทศ (Comity) และหลักการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนแก่กัน (Reciprocity) และหลักแห่งพันธกรณี (Doctrine of Obligation) ที่เป็นแนวความคิดซึ่งมีรากฐานหรือที่มาจากระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) นั้นเอง

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย

จากคำพิพากษาข้างต้น ศาลฎีกาได้กล่าวต่อไปว่า "แต่เป็นข้อสำคัญในเบื้องต้นว่าศาลที่พิพากษาคดีที่คู่ความนำมาอ้างต้องเป็นศาลอันมีอำนาจพิจารณาคดีนั้น ในคดีเรื่องนี้คำพิพากษา

¹โปรดดูแนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เรื่องหลักอัยาศัยไมตรีระหว่างประเทศ (Principle of Comity) และหลักการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนแก่กัน (Reciprocity) ในบทที่ 2

²โปรดดูแนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เรื่องหลักแห่งพันธกรณี (Doctrine of Obligation) ในบทที่ 2

ที่โจทก์อ้างเป็นคำพิพากษาของศาลเมืองไชน่งอน ได้พิพากษาในคดีที่โจทก์จำเลยเป็นคนในบังคับแห่งประเทศที่ตั้งศาลนั้น จึงไม่มีปัญหาในเรื่องอำนาจของศาลเมืองไชน่งอนที่จะพิพากษาคดีที่โจทก์อ้าง นอกจากนี้ยังมีข้อบ่งชี้เป็นหลักฐานต่อไปว่า คำพิพากษานั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ได้วินิจฉัยถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความว่ามีหนี้สินหรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับอยู่ย่นคู่ความ จะรื้อถอนขึ้นโต้แย้งกันในศาลนั้นอีกไม่ได้ ถ้าคำพิพากษาใดคู่ความอาจมีคำโต้แย้งขอให้ศาลที่ได้พิพากษานั้นเองเพิกถอนเสียอันจะกลับความไปได้ว่าหนี้สินหรือความรับผิดชอบหาได้มีอยู่ไม่ ดังนั้นแล้ว คำพิพากษานั้นก็ไม่เป็นคำพิพากษาที่สำเร็จเด็ดขาด ซึ่งศาลในเมืองต่างประเทศพึงจะรับบังคับบัญชาและดำเนินการ คำพิพากษาศาลเมืองไชน่งอนที่โจทก์อ้างในคดีนี้ปรากฏในตัวเองว่าได้พิพากษาให้จำเลยแพ้ความโดยที่จำเลยขาดนัด ไม่ปรากฏถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความ คำพิพากษาโดยคู่ความขาดนัดเช่นนี้ตามหลักทั่วไปแห่งพระธรรมนูญ เป็นคำพิพากษาที่อาจเพิกถอนทำลายเสียได้"

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาส่วนนี้ สะท้อนถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในเรื่องศาลต่างประเทศต้องมีอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี และคำพิพากษาศาลต่างประเทศต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด สำหรับหลักเกณฑ์เรื่องอำนาจศาลต่างประเทศ ศาลได้วินิจฉัยไปในประเด็นเรื่องสัญชาติของคู่กรณี³ และจากคำวินิจฉัยของศาลดังกล่าว ทำให้เราสามารถตอบคำถามปัญหาหนึ่งได้คือ ปัญหาที่ว่าสัญชาติของคู่กรณีเป็นฐานของอำนาจศาลต่างประเทศตามแนวความคิดของศาลไทยหรือไม่ ทั้งนี้เพราะจากคำวินิจฉัยของศาลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าศาลไทยถือว่าสัญชาติของคู่กรณีเป็นฐานของอำนาจศาลต่างประเทศได้ ซึ่งก็หมายความว่าศาลไทยยอมรับแนวความคิดแบบเก่าที่ถือว่าสัญชาติของคู่กรณีคือฐานของอำนาจศาลต่างประเทศประการหนึ่งนั่นเอง

สำหรับหลักเกณฑ์เรื่องคำพิพากษาศาลต่างประเทศจะต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด มีประเด็นที่ต้องให้ศาลวินิจฉัยคือ กรณีของคำพิพากษาศาลต่างประเทศโดยขาดนัด เพราะคำพิพากษาศาลเมืองไชน่งอนที่โจทก์อ้างในคดีนี้ปรากฏในตัวเองว่าได้พิพากษาให้จำเลยแพ้ความโดยที่จำเลยขาดนัด

³โปรดดูหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติสากลเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในหัวข้อสัญชาติของคู่กรณีเป็นฐานของอำนาจศาลต่างประเทศหรือไม่ ในบทที่ 3

ไม่ปรากฏถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความ ดังนั้นคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนในลักษณะเช่นนี้ยังไม่ถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด เพราะคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีอาจร้องขอต่อศาลเมืองไซ่ง่อนให้ทบทวนคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือขอให้อยกเลิกหรือเพิกถอนคำพิพากษานั้นเสียได้⁴ ประกอบกับโจทก์มิได้นำสืบให้ปรากฏว่าคำพิพากษาที่โจทก์อ้างเป็นคำพิพากษาที่ถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด เช่นว่าจำเลยที่ขาดนัดไม่มีโอกาสร้องขอให้เพิกถอนคำพิพากษานั้นได้อีก หรือว่าโอกาสนั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว ดังนั้นโจทก์จึงอ้างคำพิพากษานั้นเป็นมูลฟ้องไม่ได้

3. วิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทย

ดังได้กล่าวถึงคำวินิจฉัยของศาลฎีกาตอนหนึ่งที่มีความว่า "เรื่องนี้เป็นปัญหาในกฎหมายนานาประเทศ (แผนกคดีบุคคล) อันมีหลักการอยู่ว่าโดยความเคารพต่อกันและกันระหว่างนานาประเทศทั้งหลาย ประเทศหนึ่งจะยอมรับบังคับบัญชาถือตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในอีกประเทศหนึ่งเหมือนอย่างว่าจำนวนเงินตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้สินเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์จะยอมให้นำมาฟ้องร้องกันได้"

คำวินิจฉัยตอนนี้ของศาลฎีกาไม่เพียงแต่แสดงถึงแนวความคิดพื้นฐานในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศเท่านั้น ยังได้แสดงถึงวิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศด้วยว่าวิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทยคือ วิธีการที่อนุญาตให้คู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศนำคำพิพากษานั้นมาฟ้อง (Action on Judgment) ขอให้ศาลไทยยอมรับและบังคับตามให้ โดยถือว่าคำพิพากษานั้นเป็นมูลคดี (Cause of Action) หรือหลักฐานของหนี้อันอาจฟ้องร้องให้ศาลไทยยอมรับและบังคับให้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴โปรดดูหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติสากลเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เรื่อง คำพิพากษาศาลต่างประเทศต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด (Final and Conclusive) ในหัวข้อกรณีของคำพิพากษาศาลต่างประเทศโดยขาดนัด ในบทที่ 3

นอกจากนี้ในประเด็นข้อ 2 ของคำพิพากษาดังนี้ ศาลได้วินิจฉัยว่า "เป็นปัญหา
 ค้ำยข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องพิจารณาตามหลักฐานพยานของโจทก์จำเลยในมูลคดีเดิมที่โจทก์หาว่า
 จำเลยผิดสัญญา เพราะถึงแม้โจทก์จะนำคดีฟ้องร้องยังศาลในประเทศหนึ่งแล้วก็ตาม ถ้ายังมีได้ชำระ
 หนี้สินกันเสร็จสิ้นไปแล้ว โจทก์ก็ยังอาจจะนำคดีนั้นฟ้องร้องในศาลอีกประเทศหนึ่งได้ เมื่อจำเลยเข้า
 มาอยู่ในอำนาจของศาลนั้น"

จากคำวินิจฉัยตอนนี้ของศาลฎีกา แสดงให้เห็นว่าสำหรับในเรื่องของมูลคดีเดิม
 แม้โจทก์จะนำคดีฟ้องร้องยังศาลเมืองไชน่ฮงแล้วก็ตาม แต่ถ้ายังมีได้มีการชำระหนี้สินกันเสร็จไปแล้ว
 โจทก์ก็ยังอาจนำคดีนั้นฟ้องร้องในศาลไทยเพื่อขอให้ศาลไทยมีคำพิพากษาบังคับให้จำเลยชำระหนี้
 โดยอาศัยมูลคดีเดิมได้เมื่อจำเลยเข้ามาอยู่ในอำนาจของศาลไทย

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สำหรับวิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ
 ในประเทศไทย ศาลไทยได้ยึดถือและดำเนินรอยตามหลักการของคอมมอนลอว์โดยแท้ ไม่ว่าจะใน
 เรื่องวิธีการนำคำพิพากษาศาลต่างประเทศมาฟ้องขอให้ศาลในอีกประเทศหนึ่งยอมรับและบังคับตาม
 ให้ (Action on Judgment) หรือหลักที่อนุญาตให้โจทก์มาเลือกฟ้องตามมูลคดีเดิมก็ตาม⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 934/2476 ระหว่างนายลีเซียง โต๊ะสี โจทก์ นายดับบลิว
 ไชเกนทาเลอร์ที่ 1 บริษัทดีเทมแอนโก ที่ 2 จำเลย

โจทก์ฟ้องเรียกเงิน 2 จำนวนจากจำเลยคือ

ก. จำนวนเงิน 1,445.46 กิลเดอร์ อันเป็นเงินค่าส่วนลดจากค่าระวางพาหนะซึ่งได้
 ชำระให้แก่จำเลยในการที่โจทก์ได้บรรทุกสินค้าไปส่งที่ประเทศชวา และ

ข. จำนวนเงิน 1,767.12 กิลเดอร์ อันเป็นเงินที่โจทก์จ่ายเงินให้แก่จำเลย เงิน
 2 จำนวนนี้เท่ากับเงินสยาม 4,092 บาท 45 สตางค์ ฯ

⁵โปรดดู วิธีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศอังกฤษ
 ในบทที่ 5

จำเลยทั้ง 2 ให้การปฏิเสธ ๓

จำเลยที่ 1 คอส์ว่า จำเลยที่ 1 เป็นแต่เพียงผู้ช่วยผู้จัดการบริษัท ทีเหมกัมปนี เพราะฉะนั้นไม่ต้องรับผิดเป็นส่วนตัวในกิจการที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ๓

จำเลยที่ 2 รับว่าโจทก์มีสิทธิควรได้รับเงิน 2 จำนวนนี้จริง แต่คอส์ว่าจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดเป็นส่วนตัว โดยเหตุที่จำเลยที่ 2 เป็นแต่เพียงตัวแทนของบริษัท เค.พี.เอ็ม ซึ่งเป็นเจ้าของเรือบรรทุกสินค้าเดินระหว่างประเทศชวากับประเทศสยามเท่านั้น

ศาลคดีต่างประเทศพิพากษาให้จำเลยทั้ง 2 ใช้เงินเต็มจำนวนตามฟ้อง และให้เสียค่าธรรมเนียมและค่าทนาย 200 บาทแทนโจทก์ด้วย โดยฟังว่าจำเลยทั้ง 2 เป็นตัวแทนของบริษัท เค.พี.เอ็ม ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองต่างประเทศ เพราะฉะนั้นจำเลยทั้ง 2 จึงต้องรับผิดต่อลำพังตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 824 ๓

จำเลยทั้ง 2 อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ฟังว่าจริงอยู่จำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนของบริษัท เค.พี.เอ็ม ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองต่างประเทศ และต้องรับผิดตามมาตรา 824 แต่เงิน 2 จำนวนนี้ได้ถูกยึดไฮก็ฐเจ้าหนี้ของโจทก์ในประเทศชวาฟ้องต่อศาลเมืองสุราบายา และศาลสุราบายาได้พิพากษาให้ยึดเงินไปใช้หนี้ของโจทก์เสียแล้ว เพราะฉะนั้นบริษัท เค.พี.เอ็ม จึงหมดหน้าที่ที่จะต้องจ่ายเงินแก่โจทก์ เมื่อบริษัท เค.พี.เอ็ม ซึ่งเป็นตัวการหมคหน้าที จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนก็ยอมหมคหน้าทีตามไปด้วย จึงพิพากษากลับคำพิพากษาศาลคดีต่างประเทศ และยกฟ้องของโจทก์เสีย ๓

โจทก์อุทธรณ์ ๓ ถวายฎีกาคัดค้านข้อกฎหมาย 3 ประการคือ

1. ที่ศาลอุทธรณ์เชื่อว่าเงิน 2 จำนวนนี้ได้ถูกศาลเมืองสุราบายาพิพากษาให้ยึดไปใช้หนี้โจทก์จากบริษัท เค.พี.เอ็ม นั้น เป็นการวินิจฉัยที่ฟังจากหลักฐานอันใช้ไม่ได้ตามกฎหมายทั่วไปและกฎหมายลักษณะพยาน และทั้งไม่มีหลักฐานแสดงว่าเป็นความจริงด้วย ๓
2. ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยนอกข้อต่อสู้และนอกประเด็น และ
3. ที่ว่าจำเลยหมคความรับผิดตามมาตรา 824 เพราะความรับผิดชอบของตัวแทนยอมไม่มากกว่าของตัวการนั้น ก็ฟังข้อเท็จจริงผิด ๓

กรรมการศาลฎีกาตรวจสำนวนและประชุมปรึกษาคดีเรื่องนี้ตลอดแล้ว ขอให้จริงคงได้ ความว่าคดีศาลล่างทั้ง 2 กล่าวมาว่าโจทก์เป็นพ่อค้าส่งข้าวไปขายในประเทศชวาโดยเรือของ บริษัท เค.พี. เอ็ม ซึ่งจำเลยที่ 2 เป็นตัวแทนในกรุงเทพฯ เงินค่าส่วนลดจากค่าระวางและเงินที่ โจทก์จ่ายเงินได้อยู่ที่บริษัท เค.พี. เอ็ม จริง ๆ

คดีเฉพาะจำเลยที่ 1 ซึ่งศาลอุทธรณ์เห็นว่าไม่ต้องรับผิดชอบส่วนตัว เพราะจำเลยที่ 1 เป็นแต่เพียงผู้ช่วยผู้จัดการของจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นนิติบุคคล และจำเลยที่ 2 ผู้เดียวเท่านั้นเป็น ตัวแทนของบริษัท เค.พี. เอ็ม หากว่าจะมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว จำเลยที่ 2 ก็ต้องรับผิดชอบผู้เดียวนั้น ข้อวินิจฉัยกรรมการศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย เพราะฉะนั้นปัญหาที่ฟังวินิจฉัยต่อไป จึงมีอยู่ข้อเดียวว่า จำเลยที่ 2 จะต้องรับผิดชอบแต่ลำพังตนเองตามมาตรา 824 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คดีที่ศาลคดีต่างประเทศกล่าวมาหรือหาไม่ ๆ

ปัญหาข้อที่ 1 ที่โจทก์เสนอมาในฎีกาอันเกี่ยวกับเอกสารหมายเลข 9 ว่าไม่ใช้ต้นหมาย ของศาลเมืองชวา แต่เป็นคำของอุปทูตชอลันดาในกรุงเทพฯ ฉบับที่ 1 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2475 (ในระหว่างพิจารณาคดีเรื่องนี้ที่ศาลคดีต่างประเทศ) โดยจำเลยที่ 2 ไปร้องขอเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2475 คำฉบับนี้ก็ใช้ฟังเป็นพยานยันโจทก์ได้เพียงไรหรือไม่เช่นนั้น กรรมการศาลฎีกาเห็นว่าตามกฎหมายการอ้างหมายหรือคำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศก็ดี หรือคำพยานกล่าวอ้างถึงหมายหรือคำพิพากษานั้นก็ดี ว่าต้องมีสำเนาซึ่งเจ้าพนักงานในศาลที่ออกหมาย หรือคำพิพากษาเข้านามรับรองในสำเนาพร้อมทั้งคำรับรองของกงสุลสยามมาแสดง จึงจะรับฟังเป็น จริงได้ แต่สำหรับเอกสารหมายเลข 9 นี้ ปรากฏว่าต้นหมายและต้นคำพิพากษาของศาลในเมืองชวา ยังมีตัวจริงอยู่ จำเลยหาได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามหลักดังกล่าวมานี้ไม่ หรือถ้าไม่มีตัวจริง แม้จะอ้าง เอกสารชั้นที่ 2 ก็ต้องทำให้ถูกต้องตามมาตรา 25 แห่งลักษณะพยาน คือฉบับบุคคลที่เคยเห็นมา เบิกความ จะเขียนคำบันทึกส่งมาเช่นนี้ จึงใช้ยันโจทก์ไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่ศาลอุทธรณ์เชื่อว่า โจทก์ถูกยึดฮือโฮก็ฮูที่ศาลเมืองสุราบายา และศาลนั้นได้ยึดและพิพากษาให้โจทก์ใช้เงินแก่ ยี่ฮือโฮก็ฮู จนถึงบริษัท เค.พี. เอ็ม ได้ออกเงินไปนั้น จึงเป็นการวินิจฉัยที่ฟังจากหลักฐานและพยาน อันใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย เมื่อวินิจฉัยว่าปัญหาข้อ 1 ของโจทก์เป็นอันฟังขึ้นแล้วก็ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง ข้อ 2 และข้อ 3 ต่อไป ๆ

อนึ่ง คำพยานบุคคลซึ่งจำเลยนำสืบ 2 คนนั้นก็ฟังไม่ได้ เพราะไม่สามารถที่จะให้ศาลเห็นว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท เค.พี. เอ็ม หมตหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์อย่างไร เพราะฉะนั้นจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัท เค.พี. เอ็ม ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเมืองต่างประเทศ ต้องรับผิดชอบแต่ลำพังตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 824 ฎีกาโจทก์ฟังขึ้น จึงพร้อมกับพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เสีย ให้จำเลยที่ 2 ผู้เดียวใช้เงิน 4,092 บาท 45 สตางค์ แก่โจทก์พร้อมทั้งดอกเบี้ยร้อยละ 7 ครั้งต่อปีนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป และให้จำเลยที่ 2 เสียค่าฤชาธรรมเนียมและค่าทนายรวม 3 ศาลเป็นเงิน 450 บาทแทนโจทก์ด้วย ฯ

กล่าวโดยรวบรัด คือ คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เป็นคดีที่จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของตัวการซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศจะต้องรับผิดชอบส่วนตัวต่อโจทก์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกตามกฎหมายว่าด้วยตัวแทน และศาลอุทธรณ์ยอมรับข้อต่อสู้ของจำเลยที่ว่า เจ้าหน้าที่ของโจทก์ในประเทศอินโดนีเซียได้ฟ้องตัวการต่อศาลสุราบายา และศาลสุราบายาได้พิพากษาให้ยึดเงินที่จำเลยต้องรับผิดชอบแทนตัวการไปใช้หนี้ของโจทก์แล้ว ดังนั้นเมื่อตัวการหมตหน้าที่ จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนก็ยอมหมตหน้าที่ตามไปด้วย จึงกลับคำพิพากษาศาลคดีต่างประเทศและยกฟ้องของโจทก์ แต่ศาลฎีกาก็ได้ยกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้จำเลยคงรับผิดชอบตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น โดยเหตุผลที่ว่า คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศนั้นจำต้องมีสำเนาซึ่งพนักงานในศาลที่ออกหมายหรือคำพิพากษาเซ็นนามรับรองพร้อมทั้งมีคำรับรองของกงสุลสยามมาแสดงด้วยจึงจะรับฟังเป็นจริงได้ แต่จำเลยมิได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามหลักดังกล่าว การวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์จึงเป็นการวินิจฉัยที่ฟังจากหลักฐานและพยานอันใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น ทำให้เราทราบว่าอาจมีการอ้างคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเป็นพยานในคดีในศาลไทยได้ ซึ่งเป็นเรื่องในด้านการยอมรับคำพิพากษาศาลต่างประเทศเพียงอย่างเดียว⁶ และจะเป็นไปในรูปของการยกข้อต่อสู้ในคดีว่าคดีนั้นหรือประเด็นใด

⁶โปรดดู เรื่องความแตกต่างระหว่างการยอมรับและการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในบทที่ 2

ในคดีนั้นได้มีคำพิพากษาศาลต่างประเทศในระหว่างคู่ความเดียวกันไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่า ศาลฎีกามีได้ให้เหตุผลว่าศาลได้นำหลักการหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมารองรับการอ้างอิงในกรณีดังกล่าว

หากจะใช้ข้อสมมุติฐานอย่างเดียวกันกับการพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ว่า การยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศตามแนวความคิดของศาลไทยมีแนวโน้มถือตามหลักคอมมอนลอว์ของอังกฤษแล้ว ก็อาจจะกล่าวได้ว่า ศาลไทยคงใช้วิธีการกฎหมายปิดปาก (Estoppel) สุดแต่ว่าจะเป็นกรณี Cause of Action Estoppel หรือ Issue Estoppel ซึ่งอาจเปรียบเทียบได้กับมาตรา 148 และมาตรา 144 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตามลำดับ แต่ก็มีข้อน่าสงสัยอยู่ว่า คำว่า "ศาล" และ "คดี" ในมาตรา 144 และมาตรา 148 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวจะหมายความรวมถึงศาลต่างประเทศและคดีของศาลต่างประเทศด้วยหรือไม่⁷

สาเหตุที่ในประเทศไทยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศเพียงสองคำพิพากษาศาลฎีกาเท่านั้น เพราะตั้งเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การนำคดีไปฟ้องร้องในศาลนั้นเป็นเรื่องที่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะดำเนินคดีไปจนถึงชั้นศาลฎีกา เป็นเรื่องที่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก ในบางครั้งคู่กรณีดำเนินการไปไม่ถึงศาลชั้นต้นก็มี อีกประการหนึ่งคู่กรณีไม่สามารถทำนายผลทางกฎหมายสำหรับเรื่องนี้ได้ เพราะปัญหาในเรื่องนี้ยังไม่มีความแน่นอนในประเทศไทย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นจากสิ่งที่กล่าวมาประกอบกับกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงปัญหาข้อขัดข้องในการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศในประเทศไทยในลักษณะที่ว่าปัญหาในเรื่องนี้ยังไม่มี ความแน่นอนในประเทศไทย เราไม่สามารถทำนายได้ว่าหากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกคือ หากมีการนำคำพิพากษาศาลต่างประเทศมาขอให้ศาลไทยยอมรับและบังคับตามให้ ผลทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร

⁷กนก อินทร์พรชัย. "ความเห็นและข้อสังเกตในเรื่องความร่วมมือทางศาลเกี่ยวกับการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ," ตุลพาท 31 (มีนาคม-เมษายน) 2527 : 68.

ศาลไทยอาจยอมรับและบังคับตามให้ตามแนวทางของระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่ง
มีอิทธิพลอยู่ในประเทศไทย หรือมีฉะนั้นศาลไทยอาจไม่ยอมรับและบังคับตามให้ โดยให้เหตุผลว่า
ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้นเราไม่สามารถชี้ผลที่แน่นอนได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย